

PRZYKŁADOWA PEŁNA ODPOWIEDŹ

Nowomowa jako sposób na ograniczenie wolności człowieka. Omów zagadnienie na podstawie utworu *Rok 1984* George'a Orwella. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

George Orwell, *Rok 1984*

EPOKA

Literatura współczesna

CZAS WYPOWIEDZI

ok. 4 min

OPRACOWANIE

nauczyciele Odrabiamy

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

JAK Z TEGO KORZYSTAĆ

To gotowa wypowiedź, taka jak na egzaminie. Etykiety na marginesie pokazują, z jakich kroków się składa. Nie ucz się jej na pamięć: zbuduj własną według tego samego planu, a potem sprawdź się w symulatorze (kod QR „Przećwicz to pytanie” wyżej).

TEZA

wstęp, który od razu mówi, co będziesz udowadniać

Językoznawcy uważają, że nasza komunikacja służy nie tylko opisywaniu rzeczywistości, ale także - a może przede wszystkim - jej kreowaniu oraz interpretowaniu. Rządzący opisani w powieści *Rok 1984* wiedzieli, jak za pomocą języka manipulować obywatelami. Na potrzeby władzy w Oceanii powstał specjalny język nazwany nowomową. Miał on zniewolić człowieka poprzez ograniczenie jego zdolności do samodzielnego myślenia.

Z LEKTURY

sceny i postacie z
lektury bazowej
omówione pod tezę

Język Oceanii ograniczał możliwości intelektualne i poznawcze człowieka. Teoretycy nowomowy, z bohaterem o imieniu Syme na czele, zajmowali się przede wszystkim eliminacją problematycznego słownictwa, ale też modyfikacją systemu gramatycznego. W efekcie takich działań zasób słownictwa znacznie zubożał, przez co komunikacja stała się trudniejsza, a wyrażanie własnej opinii - prawie niemożliwe. Zniknęły też wszelkie dwuznaczności. Według powieściowej koncepcji nowomowy z języka miały zostać usunięte wszystkie słowa wieloznaczne i takie, za pomocą których można by krytykować panujący ustrój lub podważać jego słusność. Sprowadzało to komunikację międzyludzką do prozaicznej wymiany słów na ogólnie przyjęte tematy.

Nowomowa ograniczała więc w znaczący sposób wolność człowieka. Uniemożliwiała samodzielne myślenie, ponieważ i ono odbywa się za pośrednictwem języka. Gdy czytelnik poznaje losy bohaterów powieści, funkcjonuje jeszcze tzw. staromowa, jednak w przyszłości obywatele będą posługiwać się wyłącznie nowomową, która - jak podkreślał Syme - prowadzi do nieświadomości, niemyślenia. Ciemnym, bezmyślnym społeczeństwem niezwykle łatwo się steruje. Jeżeli nie ma słów wolność, niezależność, miłość, znikają również tak nazywane wartości. Wobec tego człowiek staje się zupełnie niezdolny do buntu i do zmiany swojego życia.

KONTEKST

drugi tekst lub zjawisko,
zestawione z lekturą

Nowomowa nie jest jedynie literackim wymysłem, a jej istnienie potwierdza stosunkowo niedawna historia Polski. Mowa oczywiście o okresie PRL-u, kiedy kraj pozostawał pod komunistycznymi rządami ZSRR. Władza wykorzystywała różne sposoby, by manipulować obywatelami, zaś jednym z nich był propagandowy język. Nowomowa miała wpływać na sposób myślenia obywateli i ukazywać rzeczywistość w takim świetle, jakie odpowiadało partii.

WNIOSEK

spięcie obu części i
odpowiedź na pytanie

Podsumowując, w powieści George'a Orwella rządzący chcieli podporządkować sobie ludzi, zniewolić ich, a nawet kontrolować myśli obywateli. W tym celu powstała nowomowa - oficjalny język angosoc, czyli panującego w Oceanii ustroju. W założeniach nowomowa była niezwykle ograniczonym systemem komunikacji, z którego wyeliminowano synonimy, homonimy, antonimy i inne wyrazy nazywające niepożądane przez władzę zjawiska. W efekcie taki język ograniczał zdolności jednostki do samodzielnego myślenia, a tym samym wolność i niezależność człowieka. Te same funkcje pełnił język w okresie PRL-u.